

NORGES JEGER- OG FISKERFORBUND

JUSTISDEPARTEMENTET	
16 FEB 2009	
SAKSNR:	200801140
AVD/OMR/DEL:	LOV/E/EHR
DOKNR:	89
AKTIVKODE:	

Det Kgl Justisdepartement
Postboks 8805 Dep.

0030 Oslo

Vår ref.:

522.0

Deres ref.:

Hvalstad, den:

11.02.09

Den nye sameretten (NOU 2007: 13) – høringsuttalelse.

Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF) viser til NOU 2007: 13 Den nye Sameretten.

Innledende merknader

Gjennom sin omfattende innstilling har Samerettsutvalget (SRU II) lagt et godt grunnlag for en videre behandling av disse viktige spørsmålene. NJFF ser det som viktig at utvalget har lagt en bred folkerettslig plattform som grunnlag for alle sine forslag, og så forslagene om forvaltningsmodeller for Nordland og Troms. NJFF oppfatter at SRU II har lagt vekt på å finne fram til løsninger og forslag som både ivaretar de samiske interessene og som samtidig legger vekt på å ta hensyn også til den øvrige befolkningen. Det er lagt vekt på å medvirke til gode helhetlige løsninger og fokus har vært på å dempe eventuelle konflikter. Allmennhetens interesser er gjennomgående godt ivaretatt.

NJFF har oppfattet at Samerettsutvalget har tatt utgangspunkt i at allemannsretten til fri ferdsel, i likhet med de øvrige allemannsrettene, videreføres uavhengig av hvem som er grunneier eller valg av forvaltningsmodell, noe som er en naturlig konsekvens av allemannsrettens karakter. NJFF forutsetter at ferdselsretten og de øvrige allemannsrettene blir ivaretatt også i den videre oppfølgingen av innstillingen fra SRU II.

Oppsummering av hovedpunkter

NJFF legger til grunn at framtidige forvaltningsmodeller i samiske bruksområder må ta utgangspunkt i

- allmennhetens adgang til jakt og fiske
- en bærekraftig forvaltning av naturgrunnlaget
- at folkeretten ivaretas

Ved valg av framtidig forvaltningsmodell for Nordland og Troms går NJFF inn for å videreføre det statlige eierskapet og slutter seg til Statskogs forslag om Nye Statskog. Ved valg av forvaltningsmodell har NJFF lagt vekt på at forslaget legger til rette for lokal og regional medvirkning samtidig som modellen viderefører en helhetlig forvaltning som ivaretar nasjonale interesser og sikrer allmennhetens adgang til jakt og fiske. Modellen er økonomisk bærekraftig og sikrer gode rammebetingelser for videreføring av fagkunnskap og kompetanse. NJFF forutsetter at jakt- og fiskeinteresse

blir representert i utmarksstyrene og at de trekkes aktivt med i oppnevningen. Alle som er bosatt i regionene skal betraktes som innenbygdsboende i forhold til småviltjakt og fiske. Dersom hensyn til bestandene tilsier behov for reguleringer, skal reguleringer rettes inn mot uttak og ikke adgang.

Når det gjelder områdene sør for Nordland, støtter NJFF forslagene om endringer i fjelloven og annet lovverk. NJFF vil understreke den betydning en videreføring av statlig eierskap i Nordland og Troms vil ha også for statsgrunn i Sør-Norge.

NJFF slutter seg til forslaget om å etablere en egen kommisjon og domstol for å forestå en prosess med kartlegging av eksisterende rettigheter. NJFF forutsetter at allmennhetens interesser blir ivaretatt i dette arbeidet.

NJFF støtter forslag til regler for saksbehandling og konsultasjoner med forbehold om at Sametinget ikke skal kunne gi retningslinjer for endret utmarksbruk.

Kartlegging av eksisterende rettigheter – kommisjon og utmarksdomstol

NJFF støtter forslaget om å etablere en egen kommisjon om skal forestå kartlegging av allerede eksisterende rettigheter til grunn og naturressurser i de tradisjonelle samiske områdene fra og med Troms og sørover. Videre støtter NJFF opprettelsen av en utmarksdomstol der kommisjonens avgjørelser kan bringes inn dersom partene ikke oppnår enighet.

NJFF vil spesielt understreke at vi ser det som positivt at det fremmes forslag om at det opprettes en bredt sammensatt referansegruppe som kan følge kommisjonens arbeid. Det er viktig at allmennhetens interesser blir godt ivaretatt i kartleggingsarbeidet. Dette er også i tråd med de intensjoner som ligger bak bestemmelsene om at det kan oppnevnes personer som kan følge Finnmarkskommisjonens arbeid (jfr forskrift om Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen i Finnmark og merknader til denne). For jeger- og fiskerinteressene og hensynet til å ivareta allmennhetens interesser i disse prosessene er dette et viktig moment. NJFF tror også at ved å opprette en referansegruppe kan man bidra til å senke konfliktnivået og legge grunnlaget for gode løsninger der flere parter i utgangspunktet kan stille motstridende krav. NJFF vil understreke at selv om prosessen kun skal bidra til å avdekke og anerkjenne etablerte rettigheter, så er det viktig for lokalsamfunn og involverte parter at man kan finne fram til løsninger som skaper rom for gode prosesser.

Tiltak for å sikre og ivareta samiske interesser – saksbehandling og konsultasjoner

Dette er et viktig del av SRU IIs samlede innstilling. NJFF ser det som en styrke at utvalget har valgt å gå grundig gjennom hvordan man kan legge opp til forslag som samlet sett skal sikre gode rammer for å ivareta de samiske interessene i ulike sammenhenger. Innstillingen legger også til rette for samisk medvirkning og deltakelse i offentlige planprosesser og andre sammenhenger. Dette for å sikre at de samiske interessene, i likhet med andre interesser, kommer på banen tidligst mulig i prosessene. Tidlig involvering er avgjørende i forhold til både å skape gode prosesser, avdekke forhold som må hensyntas og ikke minst for å finne fram til de beste løsningene.

Regler for saksbehandling og konsultasjoner

NJFF støtter i all hovedsak forslaget om lov om saksbehandling og konsultasjoner. I tillegg til disse forslagene, fremmes det forslag om tilsvarende regler i en rekke andre lover. Gjennom forslaget om å lovfeste saksbehandlingsreglene og ordningen med konsultasjoner og samtidig utvide denne ordningen til også å omfatte kommunenivået, mener NJFF det er lagt et meget godt grunnlag for å sikre samisk deltakelse i beslutningsprosessene. Gjennom konsultasjonsordningene legges det et godt grunnlag for å finne fram til gode løsninger. NJFF legger vekt på at konsultasjonene ikke blir å oppfatte som forhandlinger eller gir noen form for vetorett, men som en definert ramme for en prosess som har som intensjon å trekke de samiske interessene aktivt inn i beslutningsprosessene uten at det stilles krav om at enighet må oppnås eller at samene må få avgjørende innflytelse på utfallet av de sakene der konsultasjonene benyttes.

Når det gjelder forslaget om at Sametinget kan gi egne retningslinjer for endret utmarksbruk, mener NJFF at dette kan utgå da intensjonene allerede bør være godt fanget opp gjennom de øvrige forslagene. NJFF ber derfor om at § 8 i Lov om saksbehandling og konsultasjoner ved tiltak som kan få virkning for naturgrunnlaget i tradisjonelle samiske områder (saksbehandlings- og konsultasjonsloven) tas ut av lovforslaget.

Forslag til endringer i annet lovverk

NJFF støtter opp om forslagene til endringer i annet lovverk som bidrag for å sikre samisk deltakelse i ulike beslutningsprosesser. Noen av forslagene er allerede innbakt i de aktuelle lovverkene og vedtatt av Stortinget, eksempelvis forslagene vedrørende plan- og bygningsloven.

Forvaltningsmodell for Nordland og Troms

En forvaltningsmodell for Nordland og Troms må sikre

- allmennhetens adgang til jakt og fiske
- en bærekraftig forvaltning av naturgrunnlaget
- at folkeretten ivaretas

NJFF ser det som en styrke at forslagene som ble fremmet av SRU II og Statskogs eget innspill om Nye Statskog nå i forbindelse med høringsrunden, alle har ivaretatt hensynet til folkeretten. Nye Statskog er ikke sendt på høring som en del av samerettsutvalgets innstilling, men er en bearbeidet og videreført modell i forhold til "Reiersen"-forslaget i selve innstillingen. Selv om Nye Statskog formelt sett kanskje kan sies ikke å være gjenstand for høring, så velger NJFF å legge dette forslaget til grunn for vårt syn. NJFF mener prosessen rundt SRU II og den betydning valg av forvaltningsmodell for Nordlands og Troms også vil kunne ha for andre områder med statsgrunn i landet for øvrig, tilsier at det er relevant å kunne forholde seg til Statskogs eget gjennomarbeidede

forslag. Forslaget om Nye Statskog er også grundig bekjentgjort gjennom pressemeldinger og diverse medieoppslag. Forslaget har også vært gjenstand for reell debatt og diskusjon i flere åpne møter og seminarer. Således bør innholdet i Nye Statskog være godt kjent for de ulike aktørene. NJFF anser det derfor som unaturlig ikke å skulle kunne forholde seg til Nye Statskog også i denne høringsrunden, og har derfor valgt å gjøre det.

NJFF støtter forslaget om Nye Statskog

NJFF ønsker å videreføre Statskog som grunneier og støtter opp om forslaget til Nye Statskog.

SRU II hadde som en del av sitt mandat å fremme forslag om forvaltningsmodell for Nordland og Troms med større grad av lokal/regional forvaltning av grunn og naturressurser. Utvalget skulle vurdere hvorvidt det var mulig å gjøre dette gjennom endringer/tillempinger i eksisterende forvaltningsmodeller eller om dette burde skje gjennom å etablere nye forvaltningsordninger, herunder vurdere om det var aktuelt å innføre fjelloven i Nordland og Troms. NJFF har forståelse for ønsket om økt regional og lokal deltakelse i en framtidig forvaltningsordning. For NJFF framstår forslaget om Nye Statskog som et forslag som på en god måte forener NJFFs primære ønsker med målsettingen om økt lokal og regional medvirkning, samtidig som forslaget også ivaretar folkeretten.

Hvorfor statlig grunneier

En sterk statlig grunneier vil være en garanti for å ivareta nasjonale interesser og omsette disse i praktisk forvaltning lokalt og regionalt. Statskog SF eier i dag rundt 20 % av arealene i landet. Disse arealene er viktige for allmennheten. Statskog er en aktiv tilrettelegger for jakt, fiske og annet friluftsliv, og framstår som en garantist for å ivareta allmennhetens interesser.

Presset på jakt- og fiskeområdene i deler av landet er betydelig, spesielt i forhold til tilgang på rypejakt som i mange tilfeller er en knapphetsfaktor. Jakt- og fisketilbudet på statsgrunn, både statsallmenningene og statsgrunn for øvrig, er derfor meget viktig for å sikre et godt, stabilt tilbud til allmennheten.

Samtidig er Statskog også en viktig utviklings- og næringsaktør i de områdene der de er til stede. Det er viktig at Statskog også i framtiden får et grunnlag for å videreføre sitt engasjement på dette området.

Statskog SF kan gjennom sitt forslag til Nye Statskog bidra aktivt inn mot de nye utmarksstyrene slik at disse kan dra fordeler av de administrative funksjonene som Statskog kan bidra med. Slike stordriftsfordeler innenfor økonomi, IT og tilgang på nødvendig fagkompetanse innenfor ulike forvaltningsområder, vil være et nødvendig positivt bidrag for å sikre god og økonomisk gunstig drift av områdene. NJFF vil komme nærmere inn på forhold rundt økonomi nedenfor.

Dersom Statskog ryker ut som grunneier i Nordland og Troms, mener NJFF at det er grunnlag for at dette vil få store konsekvenser for Statskog som sådan. Det vil da innebære at Statskog slik de framstår i dag, neppe vil bestå, noe som vil kunne få konsekvenser for statsgrunn sør for Nordland grense, kanskje særlig for områdene med

ordinær statsgrunn utenom statsallmenningene. Dette vil kunne slå meget uheldig ut for allmennheten.

NJFF vil understreke at det er mange forhold og hensyn som taler for å opprettholde Statskog som en nasjonal og sterk grunneier. Dette både i forhold til å ivareta og sikre allmennhetens interesser, men også i forhold til Statskogs rolle som aktør innenfor samfunns- og næringsutvikling. Et statlig eierskap vil bidra til å sikre helhetlige rammer for forvaltningen av områdene, samtidig som de regionale utmarksstyrene vil legge til rette for økt engasjement og medvirkning fra regionale og lokale aktører. Statskog har i dag bygd opp et apparat med ansatte som representerer betydelige fag- og kompetansemiljøer som er nødvendig for å kunne bidra til en bærekraftig drift og til en nødvendig utvikling av områdene. For å kunne møte de utfordringer som man står overfor når det gjelder forvaltning av store utmarksarealer, er det viktig at man klarer å opprettholde og videreutvikle disse kompetansemiljøene. En forutsetning for å klare dette er at man velger en modell med god forutsigbarhet og stabilitet med hensyn til økonomi. NJFF mener at Nye Statskog vil gi gode og forutsigbare rammebetingelser også når det gjelder økonomi, selv med de usikkerhetsfaktorer som Statskog selv beskriver i forbindelse med sin høringsuttalelse.

Gjennom sitt forslag til Nye Statskog legger Statskog også opp til endringer i sammensetning til styret i Statskog SF. NJFF ser positivt på at Statskog følger opp folkeretten og foreslår at Sametinget og reindriftsnæringen sikres representasjon i styret. NJFF har registrert at det innvendes fra Sametinget at de ikke kan godta en ordning der generalforsamlingen i Statskog SF oppnevner deres medlem i styret. Dersom dette er et avgjørende punkt for Sametinget, mener NJFF at det kan løses ved å gi Sametinget anledning til direkteoppnevning av sin representant til styret.

Videre foreslås det at styret skal utvides med representanter fra regioner der foretaket har store eierinteresser. NJFF støtter opp om at det kan være en styrke å sikre en bedre regional representasjon i styret til Statskog enn hva tilfellet er i dag. Vi vil imidlertid samtidig få understreke at det er viktig at Statskogs styre fortsatt skal ha fokus på å ivareta nasjonale hensyn og interesser og sikre at disse på en god måte legges til grunn for den løpende forvaltningen på regionalt og lokalt plan.

I debatten omkring valg av framtidig forvaltningsmodell for Nordland og Troms har det blant annet blitt hevdet at et eierskifte er viktig for å sikre mer lokal medvirkning og deltakelse. Det er viktig å samtidig være oppmerksom på at kommunene i Nordland og Troms har den samme rolle og myndighet som offentlig vilt- og fiskeorgan, planmyndighet og forvaltningsorgan forøvrig som alle landets øvrige kommuner. NJFF er enig i at Statskog SF har et større ansvar enn private grunneiere for å trekke kommunene og ulike interessegrupper aktivt med i forvaltningen av sine områder enn hva man kan forvente av private grunneiere. Statskogs eget forslag til framtidig forvaltningsmodell trekker både kommunene og ulike interessegrupper med som aktive aktører i forvaltningen.

Økonomi

Økonomi og muligheter for å tilbakeføre inntekter til regionene har vært et viktig argument for mange i debatten omkring valg av forvaltningsmodell for Nordland og Troms. Økonomi er viktig. Det er også viktig at man går grundig inn i disse forholdene for å finne fram til hva som faktisk er de økonomiske realitetene i dag og for å danne seg et best mulig bilde på hvordan man kan forvente at disse blir med de ulike modellene.

NJFF vil understreke at det er en betydelig svakhet ved forslaget om Hålogalandsmodellen at man ikke har utredet nærmere om økonomiske forhold og konsekvenser av forslaget. Dette svekker beslutningsgrunnlaget i forhold til Hålogalandsmodellen vesentlig slik NJFF vurderer det. NJFF sitter også igjen med et inntrykk av at mange har forventninger om inntjeningsmuligheter som kan synes lite realistiske. Forventningene om størrelsen på økonomiske ressurser som vil være til disposisjon for utmarksstyrene, vil neppe la seg realisere uten at det gjøres grep som vil komme i konflikt med andre ønsker og forslaget i modellen. Forslag som er med på å sette begrensinger på det økonomiske handlingsrommet.

NJFF vil i den sammenheng vise til den fyldige redegjørelsen for økonomien og forventet økonomisk grunnlag ved henholdsvis Nye Statskog og Hålogalandsallmenningen som Statskog har utarbeidet i tilknytning til sin høringsuttalelse. NJFF finner dette som et nødvendig og godt grunnlag for å velge Nye Statskog og for å kunne vurdere realismen i forslagene.

NJFF ser det som positivt at Statskog legger opp til at eier skal frafalle utbyttekravet som i dag er pålagt statsforetaket. Dette er en viktig forutsetning for å kunne sikre en videreføring av dagens modell med den kompetanse og handlekraft den innehar, og samtidig ha økonomi til å etablere regionene og utmarksstyrene og mulighet til å tilføre utmarksstyrene et økonomisk handlingsrom. Gjennom Statskogs oppsett og økonomiske overslag, går det klart fram at det ikke handler om tilgang på ubegrensede ressurser. Man vil ha klare begrensninger på det økonomiske handlingsrommet også selv om Statskog legger opp til maksimalt 3 regioner med egne utmarksstyrer og setter en øvre begrensning på 7 medlemmer i hvert utmarksstyre.

Statskogs drift og økonomi baserer seg i dag i tillegg til inntekter fra jakt og fiske og rene grunneierinntekter i form av blant annet festeinntekter og fallrettigheter, og på tjenestesalg til en del store aktører. Inntektene fra disse tjenestesalgene er blant annet basert på at den nytte oppdragsgiverne har av at Statskog er en stor grunneier med tilstedeværelse i store områder fra og med Troms og sørover. Hvorvidt disse aktørene (i hovedsak Opplysningsvesenets Fond og Forsvaret) vil videreføre sine tjenestekjøp ved en endret situasjon på grunneiersiden, er forbundet med en viss usikkerhet. For øvrig er dette også oppdrag som Statskog kan miste når de sendes ut på nye anbudsrunder i forbindelse med utløp av kontraktperioder. Videre er det grunn til å merke seg at tjenestekjøpet fra Landbruks- og matdepartementet bortfalt ved etableringen av Finnmarkseiendommen i Finnmark. Hvorvidt dette departementet vil følge samme linje dersom en oppretter Hålogalandsallmenningen, er ikke avklart. Skal praksis fra den gang da Finnmarkseiendommen ble etablert, er det mest sannsynlig at dette departementets tjenestekjøp vil bortfalle også i dette tilfellet. Statens Naturoppsyn kjøper også tjenester av Statskog.

Utover disse merknadene vil NJFF vise til høringsinnspillet fra Statskog, og gi uttrykk for vår støtte til de vurderinger som Statskog gjør med hensyn til økonomi. Det er viktig at disse legges til grunn ved videre vurderinger av de ulike modellforslagene. Slik NJFF vurderer det, vil det være langt bedre og mer forutsigbare økonomiske rammebetingelser ved valg av Nye Statskog framfor valg av Hålogalandsmodellen, særlig dersom antallet utmarksstyrer settes til eller opp mot seks.

Behov for presiseringer/endringer i forhold til Nye Statskog

Samtidig ønsker vi å knytte noen kommentarer og gi uttrykk for noen forventninger til Statskogs forslag om Nye Statskog:

Antall regioner

En målsetting om økt lokal/regional medvirkning drar i retning av en løsning med flere regioner. Jegerne og fiskerne anser store, sammenhengende og oversiktelige jakt- og fiskekortområder som et viktig gode. Sett fra et rent jeger- og fiskerståsted hadde det vært ønskelig med få og store regioner, eksempelvis at man følger fylkesgrensene. Nye Statskogs forslag om 2 – 3 regioner, i praksis en region i Troms og 2 regioner i Nordland med Saltfjellet som et naturlig skille, avveier disse hensynene på en tilfredsstillende måte.

Når man skal vurdere de reelle mulighetene som Nye Statskog gir for lokal medvirkning og lokal/regional forankring, er det viktig å ikke isolert se på antall regioner, men vurdere hvordan modellen som sådann legger til rette for økt regionalisering. Dette reflekteres både gjennom den foreslåtte sammensetningen av Statskog SF sitt styre, sammensetningen av utmarksstyrene og de oppgaver og den myndighet som er foreslått lagt til utmarksstyrene. Nye Statskog legger opp til en betydelig grad av medvirkning og deltakelse som NJFF vurderer som et godt utgangspunkt.

Oppnevning og sammensetning av utmarksstyrene

Nye Statskog legger opp til at antall medlemmer i utmarksstyrene skal begrenses oppad til 7. NJFF støtter opp om at det bør være en slik øvre grense. Dette fordi det er et vesentlig moment i forhold til å sikre funksjonelle styrer samtidig som dette også blir en fornuftig avveining mellom å gi rom for at aktuelle aktører kan være representert samtidig som man ikke binder opp for stor del av økonomiske ressurser i driften av utmarksstyrene.

Jakt- og fiskeinteressene står sentralt i Nordland og Troms. NJFF forutsetter at jakt- og fiskeinteressene blir representert direkte i utmarksstyrene og ikke gjennom løsninger med felles representanter med eksempelvis andre friluftslivsorganisasjoner eller naturverninteresser. Videre legger vi til grunn at jeger- og fiskerorganisasjonen i de to fylkene trekkes aktivt med inn i prosessen med å fremme forslag om aktuelle kandidater. Om man ikke velger en løsning med direkte oppnevning av andre medlemmer enn de som skal oppnevnes som representanter fra Sametinget og reindriften, må man påse at de sentrale interesseorganisasjonene får en aktiv rolle i oppnevningsprosessen. Dette vil også være viktig i forhold til oppnevning av kommunale representanter der det er naturlig at kommunene selv trekkes aktivt med.

Statskog formulerer seg slik når det gjelder oppnevning av utmarksstyrene:

"Sametinget og reindriften oppnevner egne representanter i utmarksstyrene. Fylkestinget oppnevner de øvrige medlemmene i utmarksstyret i samråd med kommunene og aktuelle interessegrupper."

NJFF vil understreke at vi tror at alle parter vil være mest tjent med at dette blir praktisert dit hen at alle kommuner og interessegrupper selv har forslagsrett og at oppnevningen skjer i en prosess der aktørene er aktivt med.

Utmarksstyrenes myndighet

Et viktig element i forhold til å Nye Statskog, er den rolle og de oppgaver og den myndighet man nå legger opp til at utmarksstyrene skal fylle. Gjennom dette forslaget, legges det opp til at utmarksstyrene får et betydelig utvidet handlingsrom og blir en

viktigere aktør enn hva Revidert Statskog la opp til. Ikke minst knytter dette seg til utmarksstyrenes rolle i forhold til å utarbeide og vedta regionale planer for utvikling.

Gjennom arbeidet med de regionale grunneierplanene vil utmarksstyrene få store muligheter for å påvirke bruk og forvaltning av arealer og ressurser innenfor sine regioner. Det er viktig at utmarksstyrene legger opp til å involvere ulike aktører og interessegrupperinger i prosessene med å utarbeide disse planene. Dette vil gi gode rammer for bred involvering både på lokalt og regionalt plan.

Gjennom å tilbakeføre 2/3 av overskuddet fra den løpende driften i regionene til utmarksstyrene, legger Statskog opp til at utmarksstyrene kan bli en aktiv aktør i forhold til bruk og forvaltning av områdene i samarbeid med aktuelle aktører. Dette blir en videreføring og et supplement til den innsatsen som Statskog har på disse områdene i dag. Denne ordningen legger altså opp til en direkte tilbakeføring av midler til regionene som kan nyttes til utmarksforvaltning og næringsutvikling.

I denne sammenhengen er det viktig å ta utgangspunkt i at i forslaget fra Statskog dekker kostnadene til drift av utmarksstyrene og ansatte i regionene av Statskog SF. Når utmarksstyrene skal få tilbakeført 2/3 av overskuddet av driften i regionene, vil dette altså være midler som utmarksstyrene kan disponere til ulike former for tiltak innenfor regionene. Disse midlene skal ikke dekke løpende driftsutgifter.

Videre legger Statskog nå opp til å frafalle krav om vederlag for beiterettigheter på statsgrunn i regionene. Dette er et positivt bidrag til striden mellom jordbruksutverne og Statskog som har pågått over lang tid. Statskog imøtekommer ikke jordbrukets krav om å få tilkjent beiterettigheter, men velger likevel å komme jordbruket et stykke i møte gjennom å frafalle innkreving av beitevederlag. Statskog legger samtidig opp til at det enkelte utmarksstyret skal vurdere hvorvidt de ønsker å kreve inn vederlag for utvisning av seter og tilleggsjord. Slik NJFF vurderer det, burde dette også vært unntatt innkreving av vederlag, slik at dette ikke hadde vært opp til det enkelte utmarksstyret å måtte ta stilling til dette. Statskogs forslag tiknyttet de jordbrukstilknyttede rettighetene vil ikke løse konfliktene med jordbruket, men det bør være et bidrag til å dempe dem. NJFF mener det er grunnlag for at departementet ser nærmere på mulighetene for å gå lenger enn Statskog selv har gjort i sitt forslag på dette området.

Spesielt om myndighet til å gi utfyllende bestemmelser om jakt, fangst og fiske

I Nye Statskog foreslås det at utmarksstyrene skal kunne gi utfyllende bestemmelser om jakt, fangst og fiske. NJFF vil understreke at det er viktig at utmarksstyrene gjennom dette både ivaretar overordnede nasjonale hensyn, samtidig som man legger opp rammene for den løpende forvaltningen i den enkelte region. Et viktig fortrinn med en statlig grunneier er nettopp de direkte muligheten til å sikre at nasjonale interesser også ivaretas på regionalt og lokalt nivå. Det handler om å finne fram til en riktig balanse hvor nasjonale interesser og hensynet til allmennheten ivaretas samtidig som det skal være rom for medvirkning i regionene og for å fange opp nødvendige grep for å sikre en bærekraftig forvaltning av ressursgrunnlaget.

I dag reguleres vilt- og fiskeforvaltningen på statsgrunn gjennom en egen forskrift om jakt, felling, fangst og fiske på statsgrunn. Denne forskriften angir handlingsrommet som Statskog SF har som grunneier, og trekker opp rammene for hvordan allmennhetens adgang skal sikres. NJFF forutsetter at denne forskriften videreføres og skal legges til grunn både for utmarksstyrenes fastsettelse av bestemmelser om jakt, fangst og fiske og for den løpende forvaltningen i de ulike regionene.

I § 8 ligger en hjemmel for at Direktoratet for naturforvaltning (DN) kan fastsette rammer for maksimalpriser for fiske og småviltjakt. I en forvaltningsmodell med 2 – 3 regioner vil NJFF understreke at det er viktig at man får en lik prisutvikling for hele området. Statskog opererer i dag ikke innenfor et system med prisrammer, og det har heller ikke så langt vist seg nødvendig i forhold til småviltjakt og fiske. Statskog SF har nedfelt at de ikke skal være prisdrivende.

NJFF mener likevel at man ved en etablering av Nye Statskog må ta i bruk hjemmelen til å fastsette maksimalpriser, samt at forskriften må endres slik at denne hjemmelen omfatter all jakt, felling, fangst og fiske. Dette vil gi stabile og forutsigbare rammer for den enkelte jeger og fisker, og det vil være et godt styringsverktøy for det enkelte utmarksstyret som sikrer en lik prisutvikling. I dag er det etablert et slikt prisrammesystem for statsallmenningene i Sør-Norge når det gjelder småviltjakt og fiske. Et system som stort sett er akseptert og fungerer etter intensjonene. I forslaget om Hålogalandsallmenningen fremmes det også forslag om at det skal fastsettes prisrammer.

I Nye Statskog er det lagt opp til en ordning der 2/3 av overskuddet av driften av statsgrunn i Nordland og Troms skal tilbakeføres og fordeles til regionene/utmarksstyrene. Dette er et system som sikrer det økonomiske handlingsrommet for utmarksstyrene, samtidig som man har en anledning til å foreta en utjevning mellom de ulike regionene. En slik utjevning er viktig for at ikke ulikhetene med hensyn til ressursgrunnlaget og derved inntekspotensialet mellom regionene skal medføre at det blir store forskjeller i det økonomiske handlingsrommet mellom regionene. Det er all grunn til å forvente at en fastsettelse av prisrammer vil ta utgangspunkt i gjeldende prisnivå og forventet utvikling på dette området. Det vil derfor ikke være grunnlag for å anta det å ta i bruk prisrammer vil få noen utslag i forhold til dagens situasjon. Med forslaget til Nye Statskog vil det heller ikke rokke ved inntektsgrunnlaget for fjellstyrene i forhold til hvilke forutsetninger Statskog har lagt inn i sitt modellforslag.

Adgangen til jakt og fiske er høyt verdsatt av alle jegere og fiskere som er bosatt i de to fylkene som for jegere og fiskere bosatt i landet for øvrig. NJFF legger vekt på at denne adgangen som er tuftet på en lik rett for alle bosatt i landet til å løse jakt- og fiskekort foreslås videreført gjennom at det ikke fremmes forslag om endringer på dette området.

NJFF vil samtidig presisere at det ikke skal være anledning til å skille på hvor i landet jegere og fiskere er bosatt når det gjelder selve adgangen. Det skal være lik adgang uavhengig av bosted med unntak av storviltjakta der NJFF aksepterer at det legges til grunn en rimelig fordeling mellom innenbygdsboende og utenbygdsboende. Det vil i denne sammenheng være naturlig at man skiller mellom innenbygdsboende og utenbygdsboende på kommunenivå. Med rimelig fordeling forstås en videreføring av en fordeling med inntil 60 % for innenbygdsboende og minst 40 % for utenbygdsboende slik det praktiseres for storviltjakt på all statsgrunn i dag (med unntak av villrein i statsallmenningene).

Selv om det primære er å sikre en lik adgang, så er engasjementet stort også i forhold til pris. Innenfor systemet med prisrammer kan det åpnes for en viss prisdifferensiering. En slik prisdifferensiering må da gjøres på regionnivå slik at dersom man også i denne sammenheng ønsker å benytte begrepet innenbygdsboende, så må det gjelde alle innenfor de etablerte regionene og da ut fra en slik forståelse at alle kommunene, uavhengig av om de har statsgrunn eller ikke, inngår i begrepet innenbygdsboende. Dette er viktig for å motvirke sterke reaksjoner fra store deler av befolkningen i de to fylkene. Det er et faktum at mens de store arealene med statsgrunn ligger i indre strøk av

Nordland og Troms, så finner vi de store befolkningskonsentrasjonene ute langs kysten. Hele befolkningen i fylkene ser på statsgrunn og jakt- og fiskemulighetene der som "sine", og de har lange tradisjoner for å utnytte disse.

Dersom det ut fra hensynet til ressursgrunnlaget og de enkelte vilt- og fiskebestandene viser seg å være behov for å regulere uttaket av bestandene gjennom jakt og fiske, så bør dette skje gjennom å regulere uttaket for hver enkelt jeger og fisker, og ikke gjennom å regulere adgangen. Dette vil sikre grunnlaget for en bærekraftig forvatning samtidig som det ivaretar allmennhetens adgang.

Det er et faktum at man i oppstarten av småviltjakta, eller nærmere definert rypejakta, opplever et press i enkelte områder. Det kan da oppstå situasjoner der jegere flokker seg på lett tilgjengelige områder, og at man kan oppleve et økt jaktpress. Dette er et fenomen som oppstår årevisst og som særlig får et omfang dersom rypemeldingene er gode. Økt mobilitet blant jegere og økt fokus på å utnytte gode muligheter, gjør at dette kan forsterkes i enkelte tilfeller. Dette betyr imidlertid ikke at det er "fullt" av jegere over alt, men det er et reelt bilde i noen områder. Hvordan den enkelte jeger vil oppleve det å møte på andre jegere, oppleves forskjellig fra jeger til jeger. Dette er en ren subjektiv opplevelse og det en jeger kan definere som et betydelig jaktpress, vil en annen kunne oppleve nokså ulikt.

På generelt grunnlag mener NJFF at denne type jaktpressproblematikk bør løses gjennom informasjon og kommunikasjon, og ikke gjennom å innføre begrensninger i antall jegere eller på annen måte regulere selve adgangen. Erfaringer fra såkalt jaktpressproblematikk i blant annet Finnmark, har vist at dette er et fenomen som kan flytte seg geografisk mellom år, det er en utfordring knyttet til første del av jakta der de aller fleste ønsker å jakte og god informasjon om alternative jaktmuligheter bidrar positivt.

Selve ivaretagelsen av hensynet til bestandene gjøres gjennom å foreta reguleringer på uttaket. Dette kan gjøres gjennom ulike former for kvoteordninger.

NJFF forutsetter samtidig at den klageadgang som ligger i gjeldende forskrift om jakt, felling, fangst og fiske på statsgrunn, også gjøres gjeldende for vedtak fattet av utmarksstyrene når det gjelder pris. NJFF vil samtidig understreke at denne klageadgangen også må utvides til å omfatte andre vedtak som utmarksstyrene fatter i forhold til jakt- og fiskeområdet. Vi antar at dette enklest kan gjøres ved en utvidelse av den klageadgangen som allerede ligger i nevnte forskrift, samt at det framgår klart av Nye Statskog-modellen at det eksisterer en slik klageadgang. Dette er viktig for å sikre at utmarksstyrenes vedtak innenfor disse områdene gjøres på et faglig forsvarlig grunnlag. Finnmarksloven har innlagt en slik klageadgang i likhet med fjellstyrene, og det er fremmet forslag om en slik klageadgang også i forslaget om Hålogalandsallmenningen (jfr § 24). For alle disse er det en klageadgang til departementet.

Statskog legger i sitt forslag opp til en videreføring av gjeldende bestemmelser når det gjelder jakt, felling, fangst og fiske, noe NJFF ser som positivt. Vi har tiltro til at dagens system med god tilgang og gode vilkår for landets jegere og fiskere skal videreføres også inn i Nye Statskog.

Hålogalandsallmenningen

Selv om NJFF går inn for Nye Statskog, vil vi knytte noen kommentarer til forslaget om Hålogalandsallmenningen (HA).

I utgangspunktet ivaretar HA-modellen allmennhetens adgang til jakt og fiske på en god måte. NJFF vil imidlertid understreke at vi mener at det ikke er riktig å si at det kun er innenbygdsboende som skal ha rett til å fiske med garn i vann på HAs grunn. I dag kan alle som ønske det i utgangspunktet fiske med garn på stasgrunn. Dette er også i mange tilfeller et ønske om at garnfiske brukes aktivt for å sikre at det fiskes tilstrekkelig slik at fisken og fisket opprettholder en ønsket kvalitet.

Selv om HA ikke konkret i lovforslaget setter grensen for hvem som skal defineres som innenbygdsboende og hvem som skal defineres som utenbygdsboende, ligger det i kortene at det tas utgangspunkt i at det skal være innbyggerne i de enkelte kommunene. Faktum er at hovedtyngden av arealene som vil inngå i HA ligger på indre strøk, mens hovedvekten av befolkningen er bosatt ute ved kysten. De aller fleste vil altså oppleve å bli definert som utenbygdsboende og dermed ikke kunne få adgang til å fiske med garn med mindre utmarksstyrene konkret åpner for dette, at de vil få høyere pris på sine jakt- og fiskekort og at de, når det oppstår behov for å gå inn med eventuelle reguleringer av hensyn til bestandene, vil kunne få dårligere adgang enn andre bosatt i samme regionen. For disse vil HA oppfattes som et tilbakeskritt og en ordning som fratar dem rettigheter de har i dag. En slik differensiering mellom befolkningen i de to fylkene vil vekke betydelig motstand og ikke møte forståelse eller aksept fra store deler av befolkningen i de to fylkene. Prinsippet om lik rett til jakt og fiske, bør ikke utformes slik at dette gir slike utslag, verken på pris eller adgang. Dette selv om det som vedrører selve adgangen kun inntreffer dersom bestandsmessige forhold på faglig grunnlag tilsier at det er behov for å gå inn med reguleringer og at man da skal legge en rimelig fordeling mellom innenbygdsboende og utenbygdsboende til grunn (jfr § 33).

Oppnevning og sammensetning av utmarksstyrene

Her legges det opp til at hver av kommunene med grunn i HA skal være representert i utmarksstyrene. Samtidig heter det i flertallsforslaget at de som i henhold til HA er bruksberettigede til sammen skal ha flertall i utmarksstyrene. Dette vil for det første medføre at utmarksstyrene kan få svært mange medlemmer avhengig av hvor mange regioner man velger. Velger man å gå inn for å etablere seks regioner, vil likevel antall medlemmer i utmarksstyrene bli høyt. Dette vil medføre at kostnadene ved å drifte utmarksstyrene alene vil belaste økonomien for utmarksstyrene slik at styrenes økonomiske handlingsrom vil bli vesentlig snevret inn.

Samtidig er det viktig å være klar over at her ser kommunene for seg at de skal ha en langt mer direkte rolle enn hva som er tilfellet i statsallmenningene. I statsallmenningene oppnevnes fjellstyrene av kommunene, og det skal i utgangspunktet være et fjellstyre i hver kommune med statsallmenning basert på kommuneinndelingen slik den var i 1956. Kommunene er gjennom fjelloven pålagt å finne fram til en sammensetning av fjellstyrene som sikrer at blant annet de bruksberettigede og jakt- og fiskeinteressene sitter representert i fjellstyrene. Hver kommune skal altså her oppnevne hele fjellstyret, og selv om fjellstyrenes sammensetning vil farges av den politiske sammensetningen i kommunene, så vil dette i allminnelighet ikke være tungt framme. I HA der hver av kommunene skal oppnevne en representant hver direkte fra den enkelte kommune, vil man få en langt sterkere politisk styring av utmarksstyrene enn hva som har preget ordningen med fjellstyrene. Dette er noe som vil forsterkes ytterligere dersom man i den videre behandlingen velger å endre på sammensetningen av utmarksstyrene og eksempelvis gå inn for at kommunene skal utgjøre flertallet i utmarksstyrene og ikke de

bruksberettigede. NJFF ser ikke dette som en heldig løsning for organer som skal administrere rettigheter som er tillagt hele befolkningen.

HA og økonomi

NJFF vil understreke at det er viktig å se på det økonomiske grunnlaget for en god og stabil drift av HA og utmarksstyrene, både med hensyn til ansatte og brukere. Slik flertallet i SRU II har utformet forslaget, er det grunn til å stille spørsmål ved hvorvidt utmarksstyrene og styret i HA vil få noe særlig handlingsrom utover å dekke løpende driftskostnader. Vi viser i den sammenheng til våre kommentarer knyttet til økonomien i forhold til forslaget om Nye Statskog.

NJFF vil understreke at vi anser at det ligger en betydelig grad av usikkerhet knyttet til forslaget HA-modell, både med hensyn til økonomi og andre forhold. Utover denne generelle usikkerheten vurderer NJFF kort oppsummert at svakhetene ved HA-modellen ligger slik når det gjelder økonomi og andre forhold:

- foreslått styresammensetning med mange styremedlemmer vil gi uforholdsmessig kostbar drift av utmarksstyrene
- usikkerhet knyttet til videreføring av avtaler om tjenestesalg som Statskog har i dag, herunder tjenestekjøpet som LMD gjør fra Statskog
- bestemmelser om avhending og andre bestemmelser i HA-modellen legger begrensninger på mulig inntjeningspotensial for HA
- reduserte stordriftsfordeler
- mer fragmentert kompetanse- og fagmiljø

Områdene sør for Troms og Nordland

NJFF støtter forslagene som fremmes om endringer i fjelloven og annet lovverk som retter seg spesielt mot å ivareta samiske interesser.

Allmennhetens adgang til jakt, felling, fangst og fiske berøres ikke av endringsforslagene fra SRU II. Et grunneierskifte i Nordland og Troms vil imidlertid likevel kunne få konsekvenser for disse områdene.

NJFF vil spesielt understreke betydningen av et statlig eierskap i forhold til disse arealene, både for statsallmenningene og for annen statsgrunn i Sør-Norge. Grunneierstrukturen endrer seg vesentlig jo lenger sør man kommer, og innslaget av privat grunn øker. Samtidig er befolkningstettheten langt større sør i landet enn nordover. Dette medfører et betydelig press på jakt- og fiske. Eksempelvis kan nevnes rypejakta som på mange måter kan betraktes som en knapphetsfaktor for store områder i Sør-Norge. Denne situasjonen medfører også et betydelig press på prisene, noe som kan virke ekskluderende på store grupper. I en slik sammenheng utgjør statsallmenningene og andre områder med statsgrunn viktige "lunger" som sikrer allmennhetens adgang.

Som nevnt ovenfor, vil Statskog som den statlige grunneieren vi kjenner i dag, ikke bestå dersom man velger å gå inn for en løsning i Nordland og Troms med en

forvaltningsmodell som innebærer et skifte av grunneier på det som i dag er statsgrunn. Et grunneierskifte i disse områdene vil dermed også få konsekvenser for øvrig statsgrunn. Man må forvente endringer som vedrører statsallmenningene, men kanskje først og fremst områdene med statsgrunn utenom statsallmenningene. Endringer som igjen vil kunne slå negativt ut for disse for allmennheten viktige områdene. For NJFF er dette et tungtveiende argument som må tillegges vekt, og viktig i forhold til vårt standpunkt om at det statlige eierskapet må videreføres.

Avsluttende merknader

Gjennom mandatet til Samerettsutvalget ble det bedt om forslag til løsninger som kunne bidra til å dempe eventuelle konflikter mellom ulike interesser og bruksmåter i de aktuelle områdene. NJFF anser utvalgsinnstillingen for å ha vektlagt dette elementet på en god måte, kombinert med at innstillingen ivaretar de folkerettslige forpliktelsene. Dette har igjen åpnet for at valg av framtidig forvaltningsmodell for det som i dag er statsgrunn i Nordland og Troms, kan gjøres i forvissning om at de folkerettslige aspektene er godt ivaretatt i de ulike forslagene. Forslaget om Nye Statskog framstår for NJFF som det som totalt sett best ivaretar både det folkeretteslige aspektet, sikrer allmennhetens interesser og legger grunnlaget for en bærekraftig forvaltning av naturgrunnlaget.

Også for områdene sør for Nordland, bør de ulike interessene være godt ivaretatt. Det er viktig at alle øvrige forslag som ikke omhandler valg av forvaltningsmodell og tilpasninger i fjelloven for disse områdene, blir gjeldende for alle og bidrar til gode utgangspunkt for å sikre de samiske interessene i ulike sammenhenger. NJFF mener at det er i helheten i forslagene styrken ligger. Dette er et godt grunnlag for den videre prosessen og den endelige politiske behandlingen. Her ligger det godt til rette for å sikre de grunnleggende interessene for de ulike aktørene, og NJFF ønsker å være en konstruktiv medspiller i det videre arbeidet.

Vennlig hilsen
NORGES JEGER- OG FISKERFORBUND

Bjarne Oppegård
Gen.sekr.